

Kateřina Strřiteská

Úzkost u dětí a její projevy v kresbě stromu

Posudek vedoucího diplomní práce

Úzkost jako fenomén do značné míry charakterizující naši dobu a provázející člověka už od dětství je po právu tématem psychologických výzkumů a intervence. Autorka v předložené práci se zabývá tímto fenoménem u dětí a snaží se úzkostným dětem porozumět skrze zrcadlo kresby stromu.

V literárně přehledové části své práce se zabývá nejprve jevem úzkosti z hlediska vymezení, zejména ve vztahu k pojmu strachu. Hovoří o úzkosti jako stavu a jako povahovém rysu, předkládá její příznaky v psychické i somatické oblasti. Zastavuje se u biologických základů úzkosti. Přehledně a výstižně – se znalostí relevantní naší odborné literatury – přibližuje autorka úzkost ve vývojovém pohledu. Popisujeme její rozmanité podoby, tak jak se objevují na postupujících úrovních vyspělosti.

Následující kapitoly práce pojímají úzkost z klinického hlediska, zejména ve světle psychopatologických klasifikací. Autorka popisuje jednotlivé klinické obrazy úzkostných a fobických poruch podle MKN. Činí tak systematicky a plasticky.

V dalších pasážích práce se autorka dostává k diagnostice úzkosti v psychologické praxi a podrobněji se zabývá dětskou kresbou. Připravuje si tak půdu pro test stromu, který přibližuje v pojetí Altmanově.

V empirické části práce si diplomandka klade otázku, zda lze v kresbě stromu identifikovat znaky, které jsou příznačné pro úzkostné děti. Činí tak na základě kvalitativní analýzy (jednotlivosti jsou zachyceny na přiloženém disku). Ráda by z kresby stromu učinila nástroj skríninku úzkostných dětí. Pokouší se o to na vzorku kreseb 51 dětí ve věku 12 – 14 let, s nimiž se autorka setkala při své práci v pedagogicko – psychologických poradnách v Čechách a na Moravě (vzorek tvořilo 28 chlapců a 23 dívek).

Při analýze výsledků vytyčila autorka 7 znaků, na nichž je sympatické, že jsou nejen obsahové, nýbrž též formální povahy (šrafovaní, černění, roztřesená či přerušovaná linie čáry) a také faktor postoje k vlastní tvorbě. Nápadnější výskyt těchto znaků na celém vzorku sleduje a kvantifikuje, přičemž u některých z nich (roztřesená čára, posun kresby vlevo, šrafovaní či černění, chaotické uspořádání větví) je incidence znaků vsutku nápadná (nadpoloviční) a v souladu s očekávanými, jež klinická praxe (včetně mé vlastní) uvádí, zde však s kvantitativními doklady jimž k naprosté přesvědčivosti chybí jen kontrolní skupina, klinicky však přesvědčivé jsou. Autorka pak jednotlivé kresby stromu celého souboru v podobě obrazové galerie reprodukuje v příloze.

Autorka je si vědoma nejen možností, ale i limitů svého výzkumu a připomínky, jež by bylo možné uvést, vypočítává sama v rámci diskuse, čímž prokazuje realistický přístup, naznačující už určité vlastní zkušenosti. K tomu, co

sama uvádí, je snad možné připojit to, co už bylo zmíněno (kontrolní skupina) a pak – zřejmě z praktických důvodů, spočívajících v možnostech její činnosti v podmínkách poradny, jež si nestanovila – neuskutečněná možnost paralelního užití některé z dalších metod třeba neprojektivního typu zaměřených k hodnocení úzkosti.

Práce je psána pečlivě, dobře graficky členěna. Toliko anglický abstrakt nese známky amatérského překladu, je však srozumitelný.

Považuji práci v této podobě (která je výrazným pokrokem proti předchozí pracovní verzi) za splňující kriteria kladená na práci diplomní, takže se může stát předmětem obhajoby.

29.8.2006

PhDr. Jaroslav Šturma